

De woestijn bloeide al. Over water, hulpbronnen, mensenrechten en toekomstige leefbaarheid in het gebied tussen Middellandse Zee en Jordaan

ILSE DE VOS

Al maanden komen niet te bevatten beelden van dood en vernieling via vele schermen onze huiskamer binnen. En al even lang groeit diepe verontwaardiging om de mensonterende omstandigheden, maar ook om de rechtvaardiging ervan en om de stilte van politieke leiders. Nochtans zien we vernietiging van huizen (domicide), van hele steden (urbicide), van scholen en universiteiten (educide), van landbouwgebied en van milieu (wellicht ecocide). Daarnaast zien en horen we berichten over hongersnood, gebrek aan water en stroom, tienduizenden zwaargewonden en doden ...

En daarom onderzoekt het Internationaal Hof van Justitie (ICJ) sinds 29 december 2023 de beschuldiging van genocide

door Israël ten aanzien van de Palestijnse bevolking in Gaza.

Kleine en grote incidenten tijdens de voorbije 76 tot 120 jaar maakten het Israëlisch-Palestijnse conflict tot een kluwen waarin zelfs historici de draad kwijtraken of van partijdigheid worden beschuldigd. Men zou bijna vergeten dat ook geografische en natuurkundige factoren bijdragen tot het conflict, bijvoorbeeld de grote waterschaarste in het gebied. De manier waarop bevolkingsgroepen en hun leiders omgaan met elkaar en met deze geografische feiten bepaalt mee de leefbaarheid in het gebied. Die leefbaarheid komt nog meer onder druk door de gevolgen van de klimaatopwarming.

In dit artikel zoomen we in op de aspecten die de klimaatkwetsbaarheid van het gebied tussen de Middellandse Zee en de Jordaan bepalen en vergroten. De titel verwijst naar het verhaal dat de Joodse immigranten een woestijn aangetroffen zouden hebben en die vervolgens vruchtbaar maakten, een verhaal dat volledig voorbijgaat aan de eeuwenoude succesvolle, veel duurzamere agro-ecologische inheemse landbouw.

De aanpak van de meervoudige klimaatcrisis vereist een diepe, holistische, duurzame en rechtvaardige transitie. Elke vorm van hedendaags kolonialisme (zoals Israël zich gedraagt tegenover de Palestijnen en hun hulpbronnen controleert) zit haaks op dergelijke transitie. De keuze voor een duurzame economie en landbouw is hierin evenzeer van het grootste belang. De economische politiek en de inzet op de agro-industrie van Israël beantwoorden niet aan de normen van een duurzame transitie. Bovendien onthoudt Israël de Palestijnen de sociale en economische rechten waar elke burger vanuit het standpunt van klimaatrechtvaardigheid recht op heeft, zoals recht op een woning, gezondheidszorg, onderwijs, veilig bestaan (denk aan de binnenste cirkel van de donuteconomie van Kate Raworth). Bovendien veroorzaakt elke oorlog (naast onnoemelijk menselijk leed) een ongeziene uitstoot van CO₂, wat niet alleen gevolgen heeft voor het gebied zelf maar voor de hele wereld.

In het stukje aarde dat door de mens sinds 1947 als Israël en Palestina wordt aangeduid, doen veel verhalen de ronde. Afhankelijk van of ze door Israëliërs, Palestijnen, Druzen, Bedoeïenen of Christenen worden verteld, krijg je een heel andere versie van de gebeurtenissen. Vermits Israël steun en begrip voor haar bestaansrecht, beslissingen en daden uiterst belangrijk vindt, hebben ze zelfs een Public Diplomacy-dienst opgericht (propaganda of later *hasbara* genoemd) om buitenlanders de visie van Israël uit te leggen. Deze 'megafoon' maakt het voor de andere bevolkingsgroepen in het gebied veel moeilijker om hún verhaal te vertellen én aanvaard én doorverteld te weten. Palestijnen moeten daarbij bovendien nog hoge grensmuren overwinnen, én regelmatige afsluiting van elektriciteit en internet, én beperking van goederenimport en personenverkeer door streng gecontroleerde grenzen (water, lucht en land) met wispelturige openingsuren, én beperking van water en andere basisvoorzieningen, én nu ook de door Israël opgelegde sluiting van mediakantoren en de dood van meer dan honderd Palestijnse journalisten...

Israëliërs en Palestijnen mogen dan hetzelfde land delen, hun beleving of omgang met politieke autonomie, sociale voorzieningen en controle over hun hulpbronnen is zeer ongelijk. De voorbije 75 jaar leefden Palestijnen en Israëliërs samen op een grondgebied dat door elk van hen als van of voor hen wordt beschouwd. Ondanks internationale bemiddeling, maar ook door de grote internationale sociaal-economische belangen die er spelen, leidde dit sinds 1947 tot oorlogen, bezetting, verzet, apartheid... Het gebrek aan zorg voor of het zelfs negeren van hun mensenrechten, maakte van de Palestijnen een bijzonder kwetsbare groep.

“

De economische politiek en de inzet op de agro-industrie van Israël beantwoorden niet aan de normen van een duurzame transitie.

‘Het Palestijnse volk lijdt al 56 jaar onder een verstikkende bezetting. Hun land wordt onophoudelijk opgeslokt door nederzettingen en geplaagd door geweld. Hun economie wordt beknot, hun mensen worden ontheemd en hun huizen worden vernield.’

— Antonio Guterres, Secretaris-generaal van de Verenigde Naties

Water: pompen en verzilten

Door de aard van het project Israël, namelijk een thuisland worden voor alle Joden, is de bevolking in het gebied Israël/Palestina sinds 1922 met een factor 18 gegroeid tot 13,5 miljoen in 2022. Een dergelijke bevolkingstoename stelt een land en haar leiders voor serieuze uitdagingen om de mensen te voeden, te huisvesten, werk te verschaffen, van energie te voorzien, hun afval te verwerken... Aangezien het gebied Israël/Palestina gelegen is in een van de meest waterschaarse gebieden ter wereld, vormt watervoorziening de allergrootste uitdaging en een belangrijk discussiepunt in politieke akkoorden die Israël met de Palestijnen en buurlanden sluit of niet kan/wil sluiten.

Israël en Palestina delen als belangrijkste zoetwaterbronnen de Jordaan en twee aquifers of watervoerende lagen, namelijk de Mountain Aquifer (grotendeels onder de Westelijke Jordaanoever) en de Coastal Aquifer (deels onder de Gazastrook). Daarnaast is er de seizoensgebonden rivier de

Besor of Wadi Gaza die nabij Gaza-stad in de Middellandse Zee stroomt.

In verhouding tot haar snel groeiende bevolking had Israël, door de VN-verdeling in 1947, een eerder beperkte toegang tot waterbronnen. Daar kwam verandering in na de Zesdaagse Oorlog in 1967: toen bezette Israël de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Door bijkomend ook nog de Syrische Golanhoogte te bezetten, verwierf Israël ook een waterrijk bronnengebied en de unieke toegang tot het Meer van Galilea. Meteen nationaliseerde Israël de waterlichamen van de bezette gebieden en begon het met de aanleg van de National Water Carrier om water vanuit het noordelijke Meer van Galilea naar het zuiden te brengen.

Sindsdien speelt water een prominente rol in het Israëlisch/Palestijns conflict. De *Oslo-akkoorden* van 1993 en 1995 bevatten een poging tot een betere waterverdeling. Maar dat kon niet baten: een Israëlische machtswissel (Rabin — Netanyahu in 1995) en een diepgeworteld Palestijns wantrouwen stokten de (tijdelijke) regelingen en zo kreeg Israël nog meer zeggenschap over het zichtbare en ondergrondse water.

Een rapport op de VN-website vermeldt zelfs:

‘Volgens Israëlische militaire bevelen die in het gebied van kracht zijn, is regen echter eigendom van de Israëlische autoriteiten en daarom is het de Palestijnen verboden regenwater te verzamelen voor binnenlandse of agrarische doeleinden.’

“

Door een zes keer hogere waterprijs op te leggen aan Palestijnen, en hun watergebruik te rantsoeneren tot 20 of 70 liter per dag (tegenover 280 liter per dag voor een Israëliër) wentelt Israël zijn watertekort af op de Palestijnen.

Een positief gevolg van de *Oslo-akkoorden* was de bouw van waterzuiveringsinstallaties in Gaza met internationale steun, maar die centrales werden enkele jaren later een doelwit van Israëlische bombardementen. En vervolgens hinderde Israël de reparatie ervan via het algemeen verbod op de invoer van materiaal dat meer dan één gebruik kan hebben. Het niet

functioneren van de waterzuiveringscentrale heeft nochtans niet alleen gevolgen voor Gaza: Israël dient doorgaans zijn ontziltingsinstallaties te sluiten vanwege de vervuiling van de zee, en ook de visvangst lijdt eronder.

Vanwege de hoge waterbehoefte van de landbouw begon Israël ook aan waterrecyclage te doen en werd het druppelirrigatiesysteem ontwikkeld. Een volgende stap waren de ontziltingsinstallaties aan de Middellandse Zee en ten slotte zette men regelmatig bewustmakingscampagnes op tot zuiniger watergebruik. Ontzilting is overigens een zeer energie-intensieve en dus dure waterzuiveringsmethode, waarbij ecologen zich grote zorgen maken in verband met het verloren gaan van maritiem leven en de vervuiling/verzouting door het afvoeren van het afvalproduct.

Ondanks dit breed geroemde succes werd en wordt Israël ook geconfronteerd met de verreikende milieugevolgen van haar hoge waterverbruik: rivieren werden vervuild en de aquifers beschadigd en verzilt. En toen het Meer van Galilea dreigde droog te vallen, legde men een pijpleiding aan vanaf de ontziltingsinstallaties aan de Middellandse Zee om

Zee het niveau van de Dode Zee aan te vullen, maar dat stoot naast financiële implicaties ook op veel protest van ecologen.

Door een zes keer hogere waterprijs op te leggen aan Palestijnen, en hun watergebruik te rantsoeneren tot 20 of 70 liter per dag (tegenover 280 liter per dag voor een Israëliër) wentelt Israël zijn watertekort af op de Palestijnen. De muur om de Gazastrook vergemakkelijkt bovendien het 'toedraaien van de kraan' voor zoetwaterbevoorrading. En dat leidt dan weer mee tot overbevraging van de Coastal aquifer, die inmiddels nog slechts 4% drinkbaar water bevat (gegevens van voor 7/10/2023). Wie er wel van drinkt, riskeert onder meer nierproblemen door het hoge gehalte aan zout en mineralen. De naar verluidt meters diepe muur verhindert bovendien de natuurlijke oost-weststroming in de Coastal aquifer, en dat heeft grote gevolgen voor de zoetwatervoorraad en de biodiversiteit in Gaza.

Daarom, en omdat woningen er geen wateraansluiting hebben, staan in Gaza op elk huis regenwatertonnen. En die zijn sinds 7 oktober 2023 een geliefd doelwit van het Israëliëse leger. Met de droge, hete maanden mei tot september in aantocht

leidt dit rechtstreeks tot een gigantisch drinkwatertekort voor de Palestijnen die zich tussen de bombardementen door, in leven trachten te houden met internationale hulp die er al een week over doet om enkel de grensposten van Egypte en Israël te passeren.

Landbouw: Zaden en druppels

De inheemse en eeuwenoude Palestijnse landbouw is op regen gebaseerd en gericht op het voeden van de eigen bevolking. De gewassen op de door dauw en regen

gevoede bodem raakten gewend aan de eerder zoute kleigronden in het westen en aan de zandige

Begin 20ste eeuw gingen Joodse immigranten mee aan het werk in de citrussector. De teelt en export van de Jaffa appelsien gold lang als een van de beste voorbeelden van Joods-Palestijnse samenwerking, maar de Israëliëse onafhankelijkheid en de daaropvolgende Al Nakba maakten hier een einde aan.

het meer te bevoorraden. Een idee dat men overigens ook zou willen toepassen om vanuit de Rode

gronden in het oosten. Van generatie op generatie werden kennis, technieken en zaden doorgegeven. Er werd zelfs een Palestijnse zadenbank opgericht. De groenten- en fruitmanden van de Palestijnen waren goed gevuld. Zo'n 50 tot 60% van de bevolking werkte in de export van citrusvruchten, vooral van de sinaasappelen die vanaf het einde van de negentiende eeuw Palestina's voornaamste exportproduct werden. Voor die tijd speelde Palestina ook al een grote rol in de internationale handel: vanuit Palestina vertrokken al eeuwen zeep, olijfolie, fruit, groenten, sesamzaad, granen (vooral gierst), honing en katoen naar de verre kusten van de Middellandse Zee tot in Frankrijk en Spanje.

De Israëliische landbouw is zeer sterk gericht op export en kan dankzij de diversiteit in klimaatgebieden en bodems op het grondgebied een brede waaier aan gewassen telen.

Begin 20ste eeuw gingen Joodse immigranten mee aan het werk in de citrussector. De teelt en export van de Jaffa appelsien gold lang als een van de beste voorbeelden van Joods-Palestijnse samenwerking, maar de Israëliische onafhankelijkheid en de daaropvolgende Al Nakba maakten hier een einde aan: Palestijnen werden verjaagd uit de stad Jaffa en hun plantages werden in beslag genomen.

Jaffa, de stad en de vrucht, zijn een belangrijk symbool voor zowel Palestijnen als Israël: voor Israël staat het voor het succes van het project en het land 'Israël'. Voor de Palestijnen staat het voor de vernietiging en het verlies van het thuisland.

De olijfboom is een ander belangrijk symbool van de Palestijnen. Tussen de 80.000 en de 100.000 families zijn afhankelijk van de olijfboom als eerste of tweede bron van inkomen voornamelijk door de

productie en verkoop van olijven, olijfolie, olijfzeep en hout. Olijfbomen zijn bestand tegen droogte, groeien op arme gronden en dragen al honderden — zelfs duizenden jaren — vrucht. Hun wortels houden de grond bij elkaar zodat die niet wegwaait. Verder vermelden we hier nog het belang van dadels en de 'honing van duizend bloemen'. De productie en verkoop van deze Palestijnse producten wordt echter door de verschillende controleregels van Israël verhinderd.

Het Palestijnse agro-ecologische systeem bleek een buffer tegen de door Israël opgelegde waterbeperkingen. Maar ook in Palestina kreeg de agro-industrie voet aan wal (mede onder druk van Israël) met de gekende effecten als bodemdegradatie en het verminderd vermogen om de eigen bevolking te voeden. Ook de zes grote conflicten sinds 2005 brachten in Gaza zware schade toe aan gewassen, bodem en fauna als gevolg van de zware legervoertuigen, de achtergebleven munitie, chemische stoffen...

De daling van het aantal Palestijnen dat in de landbouw werkt, is ook het gevolg van het inpalmen door Israël van Palestijnse landbouwgronden: de vruchtbare strook naast de Jordaan werd militair gebied, net als de kleigronden naast de muur van Gaza die als veiligheidszone geregeld besproeid worden met herbiciden. Verder zijn er de ingepalmden gronden van gevluchte of door *settlers* verjaagde Palestijnen. Daarbij werden en worden dan bijvoorbeeld de eeuwenoude olijfbomen en andere boomgaarden geruimd (tussen 1967 en 2021 zo'n 2,5 miljoen bomen waarvan 800.000 olijfbomen — Palestijnse bron), bijenkasten vernietigd, ... En dan zijn er de dagelijkse willekeurige grenscontroles waardoor Palestijnen verhinderd worden om op hun velden te gaan werken, de olijven te oogsten, hun bijenkasten te verplaatsen... Wie wel voldoende oogst heeft en wil exporteren, krijgt te maken met Israëliische regelgeving en veel te lange wachttijden aan de

grens waardoor de producten bederven bij gebrek aan voldoende koeling.

De Israëlische landbouw van haar kant steunt nog voor 76% op coöperatieve gemeenschappen zoals kibboetsen. Die gingen door de jaren heen steeds meer hoogtechnologische methoden toepassen, denk aan de druppelirrigatie en ook de bewaking van gewassen tegen ziekte en plagen met behulp van militaire technologie. De Israëlische landbouw is zeer sterk gericht op export en kan dankzij de diversiteit in klimaatgebieden en bodems op het grondgebied een brede waaier aan gewassen telen. Israël is bijvoorbeeld een belangrijke speler geworden in de bloemenindustrie en bevoorraadt Europa in de wintermaanden, zoals voor Valentijnboeketten.

De landbouwgrond waarop dit mogelijk is, werd verkregen door aankoop, door bezetting en oorlog, door drooglegging van moerassen, door ontbossing en door opruimen van rotsachtige velden. De drooglegging van moerassen startte deels in een poging om de malariamug te bestrijden, maar dat bleek niet effectief. Ook de drooglegging om meer landbouwgrond te creëren, bleek weinig succesvol: oude moerasbodems zijn ongeschikt voor landbouw, onder andere vanwege de kans op zelfontbranding van het veen en het hoge gehalte aan nitraten. En zo viel het drooggelegde moerasland ten prooi aan verwoestijning. Van de 175.000 km² moerasgebied die het gebied 150 jaar geleden rijk was, bleef nog slechts 10% over.

Dankzij het groeiende besef over het belang van draslanden voor de biodiversiteit en klimaat zijn ecologen in de jaren '90 gestart met *rewilding* om de moerassen te herstellen. Israël/Palestina ligt immers op een locatie waar trekvogels zich een laatste keer kunnen voeden alvorens de trek over de Sahara aan te vatten. Zelfs de ecologen stonden versteld van de snelheid waarmee dieren het moeras opnieuw bevolkten. Deze projecten werden door Israël heel bewust niet 'herbevoelen van moeras' genoemd vanwege het hardnekkige verhaal dat Joodse immigranten malaria zouden hebben uitgeroeid door moerassen droog te leggen.

Groen kolonialisme

In Palestina speelde het groene kolonialisme een belangrijke rol bij de creatie van de nieuwe staat Israël. Met de optimistische en pakkende slogan *Making the desert bloom* ('de woestijn doen bloeien') of *Turning the desert green* werden het landbeslag en de ontheemding van Palestijnse gemeenschappen gemaskeerd. Lang voor 1948 werd een fonds opgericht om grondaankopen te kunnen doen. Dit Jewish National Fund (JNF) is herhaaldelijk bekritiseerd door milieu-organisaties vanwege het uitgebreide gebruik van niet-inheemse planten, bosaanplant in ecologisch ongeschikte gebieden en agressieve aanplantingspraktijken, die hebben geleid tot meer ziekten onder bomen, bosbranden en afnemende biodiversiteit. Daarnaast krijgt JNF kritiek van mensenrechtenorganisaties vanwege het aanleggen van bossen en nationale parken bovenop de na 1948 verlaten Palestijnse dorpen en olijfbomgaarden. Hiermee worden ook de sporen van de Arabische aanwezigheid en cultuur vóór 1948 uitgewist. Zo hebben zionisten ook geprobeerd een ander hardnekkig verhaal te versterken, namelijk dat er niemand woonde in Palestina: voor hen was het *A land without people for a people without land*.

Ook de Bedoeïenen in de Negev en de Druzen op de bezette Syrische Golanhoogten krijgen te maken met Israëlisch groen kolonialisme. De Bedoeïenen worden verjaagd omdat Israël hun woongebied als staatsgrond claimt en de woestijn zou willen bebossen om klimaatopwarming tegen te gaan. De Druzen moeten hun appelboomgaarden afstaan voor windmolenparken.

Laat ons ten slotte ook niet de muren en bufferzones vergeten die in de Gazastrook en op de Westelijke Jordaanoever habitats vernietigen, open ruimte versnipperen, de biodiversiteit en ecosysteemdiensten verminderen. De muur om Gaza is 65 km lang. De muur op de Westelijke Jordaanoever is inmiddels 760 km lang en er wordt nog regelmatig aan gebouwd. Normaal zou hij precies op de Green Line, op de grens Israël/ Westelijke Jordaanoever moeten staan, maar hij slingert soms zelfs tot ruim 20 km in Palestijns gebied en snijdt tussen en door dorpen.

Olie en Gas

En ja, inderdaad, olie en gas spelen ook hier een rol. In 1999 werden twee gasvelden ontdekt voor de kust van Gaza. Daarmee behoort 60% van de gasvoorraden voor de Israëlisch-Palestijnse kust toe aan Gaza. De waarde van de voorraad in de Gazaanse Marine 1 en 2 wordt geraamd op 4 miljard dollar en ontdekker BP kreeg toen van de Palestijnse Autoriteit (PA) een licentie voor 25 jaar die afloopt in 2024. Maar de Israëlische staat dwarsboomt de ontwikkeling: sinds 2018 heeft Palestina zelfs geen toegang meer tot de gasvelden of de opbrengst ervan, onder andere door de zeeblokkade. Dit is in tegenspraak met het Internationaal recht. Al die tijd kon Palestina geen inkomsten verwerven door de exploitatie, zogenaamd omdat Israël de oliemiljoenen niet naar Hamas wou zien vloeien.

In oktober 2022 meldde een Israëlische krant het begin van een overeenkomst tussen Egypte, Israël en de Palestijnse Autoriteit. Op 29 oktober 2023 (!) maakte Israël bekend dat het twaalf licenties voor de exploratie van extra offshore aardgasvelden had toegekend aan zes bedrijven, waaronder British Petroleum en een Italiaanse energiegi-gant (ENI). (BNP Paribas Fortis had plannen om dit project te ondersteunen.) Op 15 maart 2024 meldden Bloomberg en CNN echter dat BP en UAE zich terugtrokken uit de gasdeal. Israël wijdt dit aan de oorlogsomstandigheden, maar wellicht heeft het te maken met het feit dat enkel de PA als eigenaar geldige licenties kan geven.

Israël zelf evolueerde in de voorbije jaren van een gasimporteur naar een gasexporteur dankzij de ontdekking van gasvelden voor zijn kust en bij de grens met Libanon, hetgeen eveneens voor eigen-domdiscussies zorgt. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne sloot de EU een akkoord met Egypte en Israël voor de aanleg van een pijpleiding tussen Israël en een LNG-terminal in Egypte, en voor de levering van Israëlisch gas aan Europa, als een alternatief voor de afbouw van de afhankelijkheid van Russisch gas.

De intense activiteiten van het Israëlische leger in de Gazastrook en op de Westelijke Jordaanoever sinds 7/10/2023, vergen niettemin blijkbaar extra brandstofaanvoer:

‘Het onderzoek, dat werd uitgevoerd in opdracht van de non-profitorganisatie Oil Change International..., onderzocht deze brandstoftoevoerketen, die sinds het begin van het huidige conflict in Gaza sterk afhankelijk lijkt te zijn geweest van fossiele brandstoffen uit Azerbeidzjan, Kazachstan, Rusland, Brazilië, Gabon en de VS. Uit de analyse van Data Desk, een in Groot-Brittannië gevestigd technologieadviesbureau dat de fossiele brandstofindustrie onderzoekt, blijkt dat de grote oliemaatschappijen die de brandstofvoorziening faciliteren, onder meer BP, Chevron, ExxonMobil, Shell en TotalEnergies zijn.’

— The Guardian

Een aanvoer vanuit het buitenland die sinds het besluit van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) in januari 2024 als bijdrage aan mensenrechtenschendingen van de Palestijnen kan gezien worden.

Steengroeven, nederzettingen en domocide

De onafhankelijkheid van Israël en de daaropvolgende explosieve groei van de bevolking vereiste dat er voorzien werd in veel woningen. Dat werd mogelijk door de bezetting van de meer dan 250 steengroeven op de Westelijke Jordaanoever. Jaarlijks worden sindsdien duizenden woningen gebouwd met een absoluut recordaantal sinds de huidige regering aantrad: op 14 maanden tijd werden 18.515 woningen gebouwd. En in maart 2024 verscheen het bericht dat er opnieuw 3.500 woningen werden goedgekeurd om te bouwen achter de Groene Lijn, dus in bezet gebied op de Westelijke Jordaanoever. In 2016 bestempelde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties deze nederzettingen als een schending van het internationale recht en riep het Israël op om alle activiteiten op dat vlak te stoppen.

[]De inplanting van de kolonies en ook de *Jew only*-verbindingswegen zijn zorgvuldig uitgekozen. Ze fungeren als grenscontrole of om zich van bronnen te verzekeren of als verdeel- en overheersingsinstrument. Zo is er bijvoorbeeld nabij Jericho een kolonie gebouwd die de Westelijke Jordaanoever in tweeën snijdt.

Vergeten we in heel dit verhaal vooral niet de impact die dit heeft op de Palestijnen die hun woning zien slopen of gebombardeerd worden: ze zijn hun dak, hun veilige plaatsje op deze wereld kwijt. Verplaatsing en onteigening is al 76 jaar Israël's ultieme middel om de droom van een Joodse staat te realiseren, en om al wat Palestijns is te doen verdwijnen.

Don Mattera in *Roadmap to apartheid: 'You take away my house, you take away my dignity, you take away my love and you replace it with bitterness, anger and revenge.'*

Leefbaarheid in de Gazastrook

In 2011 publiceerde de VN een studie die inschatte hoe de humanitaire toestand in Gaza zou zijn in 2020, met een overzicht van de uitdagingen en trends.

In 2020 publiceerde BNNVARA het bericht:

'Zoals de Verenigde Naties in 2012 voorspelden¹, is Gaza door Israël's jarenlange blokkade van het gebied (met medewerking van Egypte) niet langer geschikt voor menselijke bewoning. Als onderdeel van de blokkade is het gebied jarenlang verstoken van middelen die essentieel zijn voor de

waterzuivering, riolering, energievoorziening, gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting.'

'De Israël's hebben de Westelijke Jordaanoever en Gaza onleefbaar, hopeloos onleefbaar gemaakt.'

— Phillis Dennis, Institute for Policy Studies in *Roadmap to apartheid'*, 2012

De gebeurtenissen sinds 7/10/2023 hebben die onleefbaarheid alleen maar drastisch versneld en verergerd. De Israëlische bombardementen veroorzaken een aanzienlijke vervuiling van grond, water en lucht door het gebruik van tanks en zware voertuigen, resten van en onontpofte munitie... De schade aan gebouwen, wegen en infrastructuur zorgt ervoor dat de lucht wordt gevuld met puin en fijn stof, de verbranding van het zich opstapelend huishoudelijk afval zorgt voor nog meer CO₂ en giftige stoffen in het milieu en water, de geur van verbranding doordringt alles net zoals de geur van de ontbindende lichamen... Tot leefmilieu behoort ook het maandenlange zenuwslopende lawaai van raketten, ontploffingen, overvliegende drones, mensen in nood en 1,5 miljoen opgepakte mensen.

Het Israëlische leger heeft niet alleen huizen, hospitalen, scholen en universiteiten, winkels en fabrieken, infrastructuur en nutsvoorzieningen, overheidsgebouwen, begraafplaatsen, erfgoed... vernield, ook akkers, boomgaarden en beboste gebieden moesten eraan geloven. Voedsel is er niet meer te vinden en dus zijn de Palestijnen afhankelijk van internationale hulp. Maar deze vrachtwagens worden dagenlang tegengehouden en *settlers* vernietigen zelfs de ladingen voor ze Gaza kunnen binnenrijden. Ook voedselbedeling in Gaza verloopt niet zonder

“

De samenleving daarentegen zal nog decennia de gevolgen dragen. Denk maar aan de gevolgen van ondervoeding op de mentale ontwikkeling. Studies hebben aangetoond dat chronisch ondervoede kinderen minder ontwikkelde hersenen hebben, waardoor ze slechter presteren op school en in hun latere (werkzame) leven.

slachtoffers. Bedorven voedsel en hongersnood zijn het logische gevolg.

Daarnaast vormen het gebrek aan mogelijkheden om voor persoonlijke hygiëne te zorgen, het gebrek aan medische faciliteiten, het afval dat zich opstapelt en dat ongedierte en insecten aantrekt, het niet gezuiverde water, de ingeademde lucht vol puindeeltjes, de hittegolven... bijkomende oorzaken van ziekte en ze zorgen ook voor de ontwikkeling en verspreiding van besmettelijke ziekten. (Zie X, post UNWRA dd. 30/5/2024²)

Het gebrek aan zorg, de zwaargewonden, de hongersnood, de fysieke en mentale uitputting zullen op eerder korte termijn voor nog talloze slachtoffers zorgen. De samenleving daarentegen zal nog decennia de gevolgen dragen. Denk maar aan de gevolgen van ondervoeding op de mentale ontwikkeling. Studies hebben aangetoond dat chronisch ondervoede kinderen minder ontwikkelde hersenen hebben, waardoor ze slechter presteren op school en in hun latere (werkzame) leven.

Ook het feit dat heel bewust artsen en andere hulpverleners vermoord of gevangen genomen worden, en ook professoren en andere lesgevers, ingenieurs en andere intelligentsia en journalisten, heeft de Palestijnse samenleving van zijn kennis en toekomst beroofd.

Een Israëlische soldaat postte na een bombardement op een universiteit: *No more engineers anymore* — Israël is immers beducht voor Palestijns vernuft en vindingrijkheid.

Doordat Israël onder andere geen of nauwelijks brandstoffen toelaat in Gaza, waren mensen genoodzaakt te koken en zich te verwarmen met hout. En zo hebben ze uiteindelijk zelfs hun eigen honderden jaren oude olijfbomen gekapt. Gaza lijkt intussen op een woestijn van ruïnes.

De gevolgen van conflicten voor mens, dier en plant zijn niet te overzien, noch in tijdsduur, noch naar fysieke en mentale gezondheid, noch naar ruimte en naar effect op het milieu, noch naar gevolgen voor het klimaat. Nog los van de inschatting van de CO₂-uitstoot van deze oorlog.

BDS & Joods-Palestijnse Vredesinitiatieven

Ter afsluiting enkele initiatieven die door Israëliërs en Palestijnen genomen worden om beide bevolkingsgroepen dichter bij elkaar te brengen, op weg naar vrede, mensenrechten voor iedereen, solidariteit en wederzijds begrip.

A Land for all. Two states, one homeland: een initiatief waarbij Palestijnen een vredesregeling uitgewerkt hebben waarin alle elementen, die én voor Palestijnen én voor Israëliërs belangrijk zijn, een plaats krijgen.

<https://www.alandforall.org/english/?d=ltr>

Women Wage Peace: een beweging van Hebreeuwse, Israëlische en Palestijnse vrouwen die opkomen voor vrede.

<https://youtu.be/YyFM-pWdqRY>

The Parents Circle. Bereaved Families for Peace: een vereniging die al 20 jaar Palestijnse en Israëlische families samenbrengt en in scholen voor vredeseducatie zorgt, maar in 2023 verboden werd door Benjamin Netanyahu.

<https://www.theparentscircle.org/en/pcff-home-page-en/>

En uiteraard is er ook de internationale BDS-beweging (Engels: BDS Movement) die in een wereldwijde campagne oproept tot verzet tegen Israël, met als doel dat land te bewegen om zijn verplichtingen met betrekking tot de mensenrechten van de Palestijnen na te komen. De BDS-beweging wordt ook kortweg aangeduid met BDS. Dit staat voor het Engelse *Boycott, Divestment and Sanctions* of in het Nederlands: Boycot, Desinvestering en Sancties.

Dit artikel verscheen eerder (op 4 juni 2024) op de website van Grootouders voor het Klimaat. In dit Oikos-nummer lees je een aantal stukken uit de volledige tekst. Lees het volledige artikel, inclusief afbeeldingen en bronnen op <https://www.grootoudersvoorhetklimaat.be/de-woestijn-bloei-de-al>.

ILSE DE VOS is lid van Grootouders voor het Klimaat; een artikel van Extinction Rebellion en een diep gevoel van machteloosheid bij het geweld, de verwoesting en talloze slachtoffers in Gaza waren de aanleiding om te zoeken naar meer informatie en voorbeelden over leven en de ecologische situatie in Palestina/Israël.

Noten

1. <https://www.unrwa.org/userfiles/file/publications/gaza/Gaza%20in%202020.pdf>
2. <https://x.com/UNRWA/status/1796094767379427397?t=h9jLW7b70ix0XCZCK-Z06ew&s=19>